

Balio Sruogos laiškas Juozui Urbšiui, iki 1923-08-22, iš Miuncheno - į Berlyną

Juozai, / Vakar gavau iš Herbačevskio laiškeli, kurį cituoju...

Juozai,

Vakar gavau iš Herbačevskio [1] laiškeli, kurį cituoju: „Mielas Drauge, nuo 19 š. m. esmi Berlyne, 22 važiuoju Lietuvon. P. Urbšys [2] labai, labai geras žmogus - man ramu, kad iki šiol man gana gerai klojasi.“

Gavęs tą laiškutį pašokau iš vaikiško džiaugsmo ir vakar vakarą norėjau tau rašyti ir padėkoti, kad tu jį priėmei.

O šandie tavo laiškas. Atmink, kad tu esi pirmas žmogus pasauly, apie kurį Herbačevskis taip gerai atsiliepia!

Aš kelius mėnesius su juo susirašinėdamas laikiaus tokios taktikos. Iš karto jis baisiai keikė lietuvius - gyniau, kaip mokėjau. Paskui, kai jis pradėjo kiek ataušti, aš jį pradėjau šaltu vandeniu pilti, sakydamas, kad Lietuva toli gražu ne tokia, kaip jis svajoja, ir kad jo laukia vargas, ne mažesnis kaip Lenkijoje, plius lietuviškas chamizmas.

Manau, kad Lietuvos gyvenimui aš jau būsiu jį kiek parengęs.

Bet kaip toliau jam padėti - aš stačiai nebežinau. Kad jis Lietuvai labai reikalingas kaipo sąmonės křištalizatorius, aš niekuomet neabejojau. Zdziechovskis [3] baisiai gerai pasakė: [„]Herbačevskį reikėtų kur dešimčiai metų uždaryti, nieko prie jo neprileisti ir gerai maitinti, - paskui jis pasaulinius stebuklus darytų!“ Aš rašiau apie jį Puidai [4] ir Girai [5], kad pritraukt jį prie žurnalų, ir jo paties prašiau kol kas nesikišt į politiką. Mūsų menas, literatūra - plačiausia dirva jo skandalingajam temperamentui reikšti - tegu tik dirba. Jo naudai aiškiai pavyko pritraukt V. Steponaičio [6] prietelystę.

Pagaliau jis turi Kaune ir senų draugų: Čiurlionienė [7] (jis buvo jos pirmas uchožiovas [8])[„] Vailionis [9], Vienožinskiai [10], Varnas [11], Vacl. [12] ir Viktor. [13] Biržiškos ir t[.] t. Kaune daugiau juk aš jokių prietelių neturiu - negi rašysiu apie Herbačevskį Binkiui [14] ir panašiams tipams. Aš manau, kad jis Lietuvoj nepražus, o tiktai gražiai skandalys - tai labai reikalinga (parašysiu dar Šilingui [15])[„]

Aš visuomet maniau, kad tu esi geras berniokas, bet iš Tavo pasielgimo su Herbačevskiu aš nusprendžiau, kad tu esi dar geresnis, negu aš maniau.

Bučiuoju[.]

Tavo Balys

KOMENTARAI

- [1] Juozapas Albinas Herbačiauskas (1876-1944) 1923 m. rugpjūčio mėn. iš Lenkijos grįžo į Lietuvą, 1923-1932 m. Kauno universitete dėstė lenkų kalbą ir literatūrą.
- [2] Juozas Urbšys (1896-1991), nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministras, diplomatas, karininkas, vertėjas. 1922-1927 m. dirbo Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje, buvo konsulinio skyriaus vedėjas Berlyne.
- [3] Marianas Zdziechovskis (Marian Zdziechowski, 1861-1938), 1921-1925 m. Stepono Batoro universiteto Vilniuje Humanitarinių mokslų fakulteto dekanas.

- [4] Kazys Puida (1883–1945), poetas, dramaturgas, prozininkas, vertėjas. 1920 m. grįžęs į Lietuvą, įkūrė „Vaivos“ leidyklą, kuri pradėjo leisti literatūros klasikų seriją, redagavo ir leido žurnalus *Gairės* (1923–1924), *Krivulė* (1923–1925), *Gaisai* (1930–1931).
- [5] Liudas Gira (1884–1946), poetas, kritikas, dramaturgas, publicistas, vertėjas. 1922–1926 m. buvo teatro direktorius, Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos sekretorius.
- [6] Vytautas Steponaitis (1893–1957), žurnalistas, publicistas, redaktorius, bibliografas, bibliofilas, pulkininkas leitenantas, karo istorikas. Nuo 1919 m. dirbo Lietuvos kariuomenės štabo Spaudos ir švietimo skyriuje. 1919–1920 m. redagavo „Kariškių žodį“ (vėliau šis leidinys pavadintas „Kariu“). Nuo 1921 m. buvo karybos ir istorijos žurnalo „Mūsų žinynas“ redaktorius.
- [7] Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė (1886–1958), rašytoja. 1919–1921 m. dirbo Krašto apsaugos ministerijos švietimo skyriuje Kaune.
- [8] *Уважѣп rus* =gerbėjas.
- [9] Liudas Vailionis (1886–1939), Gamtos ir matematikos fakulteto dėstytojas Lietuvos universitete, vadovavęs augalų anatomijos ir fiziologijos laboratorijai, tapo šios mokslo šakos pradininku Lietuvoje.
- [10] Vinco Vienožinskio ir Liudvikos Vienožinskienės vaikai: Antanas ir Apolinaras (agronomai), Melanija (mokytoja), Marija (dantų gydytoja), Justinas (1886–1960) (dailininkas, tapytojas, dailėtyrininkas).
- [11] Adomas Varnas (1879–1979), dailininkas. 1920 m. su kitais menininkais įkūrė Lietuvių meno kūrėjų draugiją. 1920–1922 m. šios draugijos pirmininkas.
- [12] Vaclovas Biržiška (1884–1956), bibliografas. 1923–1944 m. Kauno universiteto bibliotekos direktorius.
- [13] Viktoras Biržiška (1886–1964), matematikas, visuomenės ir politinis veikėjas. 1922 m. paskirtas Krašto apsaugos ministerijos artilerijos tiekimo viršininko pavaduotoju, 1922–1926 m. šios tarnybos viršininkas. Kartu 1922–1924 m. „Aušros“ gimnazijos, 1923 m. Suaugusių gimnazijos, 1923–1925 m. Aukštųjų karininkų kursų dėstytojas, 1922–1939 m. Vytauto Didžiojo universiteto docentas, 1928 m. profesorius. Dėstė 15 aukštosios matematikos disciplinų.
- [14] Kazys Binkis (1893–1942), poetas, dramaturgas, publicistas. 1920–1923 m. (su pertraukom) lankė Berlyno universitete literatūros ir filosofijos paskaitas, važinėjo į Leipzigą Švietimo ministerijos leidžiamų knygų reikalais.
- [15] Stasys Šilingas (1885–1962), teisininkas. 1920–1926 m. advokatas Kaune. 1923–1924 m. Lietuvos šaulių sąjungos centro valdybos vicepirmininkas.